

Henrik Ohlsson, Per Broomé och Pieter Bevelander

Egenföretagande i Sverige – Vilken roll spelar branschen?

Det finns mer än 600 000 egenföretagare i Sverige Det saknas emellertid kunskap om branschens betydelse för individens benägenhet att vara egenföretagare. Vårt huvudsyfte är att kvantifiera betydelsen av bransch för individens benägenhet att vara företagare. Vårt huvudresultat är att branschen har stor betydelse för individens benägenhet att vara egenföretagare samt att egenföretagare klustrar inom specifika branscher.

Per Broomé, associerad forskare,
Malmö Institute for Studies of
Migration, Diversity and Welfare,
Malmö Högskola
per.broome@mah.se

Henrik Ohlsson, PhD, biostatistiker,
Centrum för Primärvårdsforskning,
Medicinska fakulteten, Lunds
universitet samt Clinical Research
Centre, Skånes universitetssjukhus,
Malmö
henrik.ohlsson@med.lu.se

Pieter Bevelander, professor,
Malmö Institute for Studies of
Migration, Diversity and Welfare
(MIM), Malmö Högskola
pieter.bevelander@mah.se

En kartläggande svensk artikel om branschens betydelse för egenföretagande (Klinthäll & Urban 2010) och en mer analytisk studie (Andersson & Hammarstedt 2011) finns. Dessa är emellertid huvudsakligen inriktade på invandrar- och invandrargruppernas egenföretagande. Det behövs därför ytterligare forskning för att belysa branschens betydelse för egenföretagandet i Sverige. Vi har i en tidigare artikel (Ohlsson m fl 2011), med hjälp av flernivåanalys, försökt kvantifiera betydelsen av den etniska kontexten (födelseland) och det lokala ekonomiska området (arbetsmarknadsområde) för att förstå variationer i egenföretagande. Slutsatsen vi drog var att den etniska kontexten och det lokala ekonomiska området endast har begränsat förklaringsvärde, och att variationen inom varje grupp/område är mycket mer betydelsefull än variationen mellan grupper/områden.

Vi ämnar här använda ett liknande angreppssätt för att belysa betydelsen av branschtillhörighet för individens benägenhet att vara företagare. Betydelsen av

bransch kan emellertid variera mellan olika invandrargrupper; vissa invandrargrupper kan vara koncentrerade inom vissa specifika branscher. Därför har vi i första delen av vår studie för avsikt att studera dels branschens generella betydelse för variationer i egenföretagande, dels branschens betydelse för att förstå variationer i egenföretagande för individer från olika födelseländer. Vår hypotes är att branschen är betydelsefull för att förstå variationer i egenföretagande. I andra delen av studien försöker vi med deskriptiv statistik beskriva spridningen av egenföretagare i olika branscher. I hur många branscher finns egenföretagare representerade? I vilka branscher finns individer från många olika födelseländer representerade? Är individer från olika födelseländer representerade i olika branscher?

Teorier om branscher

Det finns två sätt att se på branschbegreppet. Enligt Porter (2008) är en bransch en marknad till vilken produkter levereras som i princip antas uppfylla likartade behov hos kunderna. Branschstrukturen, det vill säga branschens karakteristiska drag, är i regel relativt stabil på grund av exempelvis teknisk och organisatorisk standardisering och kan bestå av allt ifrån monopol och oligopol till perfekta konkurrensmarknader. Branschstrukturen skapas av externa faktorer, kundbehov och aktörerna själva; konkurrensbeteendet hos företagen i en bransch orsakas och begränsas i sin tur i stor utsträckning av branschstrukturens utformning.

Grant (2010), som kritiserar antagandet att branschstrukturen är stabil, uppfattar branschbegreppet å andra sidan som dynamiskt och föränderligt. Enligt detta synsätt är branschstrukturer stadda i konstant förändring, pådrivna av krafter såsom teknisk utveckling, marknadsregleringar och globalisering. Det innebär skiftande konkurrensförhållanden som aktörerna, företagen, måste förhålla sig till.

Enligt Porter (2008) strävar ett företag efter konkurrensfördelar genom olika affärsstrategier, såsom lågkostnads- eller differentieringsstrategier. Exempel på detta kan vara lågkostnad för en specifik produkt (kostnadsledarskap) eller differentiering av många produkter (differentiering) till en bred målgrupp. Andra exempel inkluderar lågkostnad (kostnadsfokus) eller fokuserad differentiering (riktad till en smal målgrupp). Sådana smala strategier benämns i regel nischstrategier, till exempel en fastighetsmäklare som fokuserar på försäljning av skogsfastigheter, eller en restaurang som specialiserar sig på libanesisk mat. Nischstrategier är vanliga bland egenföretagare, medan kostnadsledarskapsstrategin liksom differentieringsstrategin är mer ovanliga då de vänder sig till breda målgrupper och/eller kräver en långvarig företagsutveckling i konkurrens.

När man ska besvara frågor om vilken betydelse branschen har för egenföretagande kan man anta att branschstrukturen är en given förutsättning för

egenföretagandet på kort sikt. Men inom varje given branschstruktur har skilda branscher olika villkor vilket påverkar etableringsmöjligheter och strategival för egenföretagare. För att kunna besvara frågorna denna artikel ställer är det därför viktigt att välja en branschbeskrivningsnivå som avspeglar skillnader i branschförutsättningar, att klarlägga vilket utrymme som finns för möjligheter att vara egenföretagare i olika branscher och hur dessa förutsättningar uppkommer.

Branschfaktorer som påverkar benägenheten för egenföretagande

Fyra olika branschfaktorer påverkar individens benägenhet för egenföretagande: inträdes- och utträdesvillkoren i branschen, branschkunskap och branscherfarenhet, graden av egenföretagande i branschen samt konkurrensen i branschen.

Inträdes- och utträdesvillkor i branschen

På grund av varierande inträdes- och utträdesvillkor räknas olika branscher som mer eller mindre öppna för egenföretagande, vilket påverkar i vilken utsträckning egenföretagande förekommer inom en viss bransch (Bates 1995). En rad olika faktorer avgör branschens grad av öppenhet för egenföretagande. För det första kan branschstrukturen innehålla många eller få öppna branscher, det vill säga branscher med hög grad av fri konkurrens och avsaknad av monopol eller oligopol. För det andra kan organisationsstrukturen i en bransch vara mer eller mindre gynnsam för öppenhet på grund av verksamhetens grundläggande karaktär. Så kan till exempel kapitalintensiv produktion verka slutande för egenföretagande, medan arbetskraftsintensiv produktion tenderar att verka öppnande. Slutligen kan krav och regler på företaget från offentliga och professionella organisationer verka som hinder och slutande för egenföretagande, medan avregleringar kan ge möjligheter och verka öppnande. Det är relativt lätt att verka i en bransch som är öppen och relativt enkelt att starta eget i en bransch som har få hinder för etablering. Typexemplet på en öppen bransch är restaurangbranschen, vilken tillåter en mångfald av organisationstyper, strategier och affärsidéer för egenföretagare.

Branschkunskap och branscherfarenhet

Entreprenörskapstidningar och massmedier uppmärksammar ofta individer som framgångsrikt startat företag omedelbart efter skolan/universitetet eller som avbrutit sina studier i förtid för att starta eget. Som prominenta exempel kan nämnas entreprenörer som Steve Jobs (Apple) eller Daniel Ek (Spotify). Men den bilden av egenföretagare är missvisande. Studier visar att arbetserfarenhet ökar en individs benägenhet att starta ett eget företag. Sannolikheten för att en indi-

vid startar eget företag ökar med åldern upp till fyrtio års ålder och planar sedan ut. Detta innebär med andra ord att utbildning och arbetserfarenhet är viktiga faktorer för nystartande egenföretagare (Shane 2008).

Graden av egenföretagande i branschen

Graden av egenföretagande inom en bransch eller ett yrke är också en viktig faktor för individens benägenhet att starta eget (Shane 2008). Individer som arbetar i det privata näringslivet är betydligt mer benägna att starta eget än individer som arbetar i offentlig verksamhet. Personer med ledarerfarenheter har också högre sannolikhet att starta eget än personer som saknar sådan. Om man exempelvis är frisör är sannolikheten att man är egenföretagare cirka 80 procent. Frisörbranschen är uppbyggd av många små egenföretag där varje salong inhyser flera egenföretagande frisörer. I en organisationsstruktur med salonger och separata "stolbolag" ges utrymme för många frisörer att vara egenföretagare. I andra branscher är graden av egenföretagande lägre, och därmed är möjligheten att vara egenföretagare mindre och sannolikheten lägre att man är egenföretagare. Om man exempelvis arbetar som bibliotekarie, gruvarbetare, arkivarie eller busschaufför är sannolikheten låg att man startar eget företag (SCB 2004).

Konkurrenssituationen i branschen

Möjligheterna att vara egenföretagare påverkas av konkurrenssituationen på marknaden. Monopol och oligopol omöjliggör egenföretagande. Vid fri konkurrens lägger marknaden i sig inga hinder i vägen för egenföretagande. Man finner därför egenföretagande huvudsakligen under sådana marknadsförhållanden. Öppenhet och slutenhet för egenföretagande varierar dock också under fri konkurrens, som sällan eller aldrig är perfekt. Konkurrensen i sig tvingar fram likhet mellan företagen när det gäller organisationsstruktur och strategival, vilket kan bli ett betydande hinder för egenföretagande vid marknadsmättnad då det kan uppstå etableringsköer för egenföretagare och kostnadsfokuserade strategier för överlevnad (Waldinger 1996). Öppenhet för egenföretagande påverkas också av institutionella krav på företagen (DiMaggio & Powell 1983). Dessa kan inkludera krav på egenföretagare som har sin grund i politiska, professionella och organisatoriska överväganden beträffande etableringsvillkor och framgångsvillkor för egenföretagare. Exempel på politiska krav är lagar och regler för egenföretagare. Professionella krav ställs till exempel från legitimerande institutioner eller övervakande myndigheter som upprätthåller normer för egenföretagares verksamheter.

Konkurrensen i sig påverkar också hur egenföretagare utvecklar strategier, organisations- och affärsmodeller för sin verksamhet. I regel uppstår efterhand likheter i dessa strategier och modeller eftersom organisationer tenderar att härma

de strategier, affärsmodeller och organisationsmodeller som ger framgång. Likhet genom härmande är i sig både möjlighet och begränsning för egenföretagande. På lokala marknader leder likriktande processer i regel till snabb mättnad och ökad slutenhet på marknaden för egenföretagande (Sanders & Nee 1987). Generellt gäller dock givetvis att högre tillväxt på marknaden ger större öppenhet och bättre förutsättningar för både etablering och tillväxt av egenföretagande än om marknaden är mogen eller stagnerar. Många marknader där egenföretagandet är vanligt förekommande är lokala och präglas ofta av begränsad tillväxt och mekanismer som verkar slutande för egenföretagare.

Hypoteser

Vi har tre hypoteser om branschens betydelse för individens benägenhet för egenföretagande:

Hypotes 1

- Vår hypotes är att de ovan nämnda fyra faktorerna leder till kraftig klustring av egenföretagare i branscher, vilket visar branschens betydelse för individens benägenhet att vara egenföretagare.

Hypotes 2

Kvinnor har avsevärt lägre grad av egenföretagande än män. Medelvärdet år 2007 för kvinnors egenföretagande i Sverige var 10,7 procent; för män var samma siffra 19,5 procent (Ohlsson m fl 2011). En vanlig förklaring till denna skillnad är att cirka hälften av den kvinnliga arbetskraften är anställd i offentlig sektor. Men också andra faktorer kan bidra till att förklara skillnaden: kvinnor är chefer i mindre utsträckning än män och att kvinnor har lägre inkomster och förmögenheter än män (Sundin m fl 2010). De faktorer som associeras med kvinnors inträde i egenföretagande är inte desamma som associeras med mäns. Det förklarar delvis den högre koncentration av kvinnliga egenföretagare som kan observeras inom vissa branscher; kvinnor är mer benägna att vara egenföretagare i professionella tjänster och servicebranscher. Utbildning och yrkeserfarenhet kan därför antas vara starka faktorer bakom kvinnors företagande (Bates 1995).

- Vår hypotes är att kvinnor och män klustrar olika i branscher, vilket visar att det finns skillnader mellan könen i påverkan från branschfaktorerna.

Hypotes 3

En stor majoritet av utrikes födda egenföretagare i Sverige som representerar olika länder uppvisar lägre andelar egenföretagare än inrikes födda, med un-

dantag av några få länder (Ohlsson m fl 2011). I motsats till vad som är gängse uppfattning är således utrikes födda generellt mindre benägna än inrikes födda att vara egenföretagare. Denna iakttagelse gäller även andra länder, exempelvis USA (Shane 2008). I Sverige liksom i USA är dock vissa utrikes födda grupper mer benägna att starta eget än inrikes födda (Ohlsson m fl 2011, Portes & Stepick 1994, Portes & Shafer 2006, Fairlie & Meyer 1996). Orsakerna till vissa gruppers lägre benägenhet att vara egenföretagare står till en viss del att finna i höga barriärer för utrikes födda egenföretagare i många branscher (Bates 1995). Dessa barriärer kan i sin tur förklaras av inträdes- och utträdesvillkor, såsom höga finansiella krav eller formella utbildningskrav, och förutsättningar beträffande yrkes- och branschkunskap (Fairlie & Meyer 1996). Utrikes födda egenföretagare från grupper med höga andelar egenföretagare är oftast koncentrerade till branscher med relativt stor öppenhet och med en hög grad av egenföretagande (Portes & Shafer 2006, Shane 2008). Och utrikes födda företagare med hög koncentration till vissa branscher hindras inträde på grund av etableringsköer och löper risk för utträde på grund av hård konkurrens (Waldinger 1996). På lokala marknader, som gäller för de flesta utrikes födda egenföretagare, leder också härmande affärsmodeller i regel till snabb mättnad och risk för utträde (Sanders & Nee 1987).

Branschtillväxt vid olika tidpunkter skapar varierande utrymme för egenföretagande för olika invandrargrupper. Olika strategier för egenföretagande är också tillgängliga vid olika tidpunkter på grund av institutionella förändringar som påverkar branschstruktur, organisationsstruktur och villkor i branscherna. Som exempel på sådana förändringar kan nämnas avregleringar av branscher samt skattesänkningar som gynnar egenföretagande (Henrekson 2007, Bergh & Henrekson 2012).

- Vår hypotes är att klustringen i branscher är större för utrikes födda företagare än för inrikes födda, vilket visar att bransch spelar en större roll för utrikes födda företagare.

Data, metod och modeller

I vår analys har vi använt oss av data från STATIV, en longitudinell individdatabas som förvaltas av Statistiska Centralbyrån (SCB), vilken innehåller uppgifter rörande varje svensk invånare. Vi selekterade alla individer mellan 25 och 64 år ($n = 4\,838\,227$) för året 2007. För varje individ inkluderade vi uppgifter om ålder, kön, anställning samt födelseland. Totalt undersöktes 2 332 436 kvinnor och 2 398 469 män från 44 länder. Alla analyser är stratifierade på kön. Vi använde SCB:s branschindelning från 2002 för svensk ekonomi på olika SNI-nivåer. SNI betyder Svensk Näringsgrensindelning och bygger på EU:s standard, NACE Rev.1.1. SNI är i första hand en aktivitetsindelning. Produktionsenheter,

såsom företag och arbetsställen, klassificeras efter den aktivitet som bedrivs. I denna studie används femsiffernivån (SNI5) (SCB 2004). År 2007 fanns det i Sverige totalt 467 251 registrerade manliga egenföretagare inom 761 branscher samt 249 524 registrerade kvinnliga egenföretagare inom 759 branscher.

Statistisk analys

För att kvantifiera betydelsen av bransch för individens benägenhet av att vara företagare har vi använt oss av logistisk flernivåanalys på alla individer mellan 25 och 64 år. I modell A1 uppskattade vi inflytandet av bransch utan att ta hänsyn till individuella faktorer. Denna modell kan beskrivas som en 2-nivå-modell med individer (nivå 1) tillhörande olika branscher (nivå 2) där utfallsvariabeln var en dikotom variabel (egenföretagare eller ej). I linje med SCB:s definition fastställs individer som egenföretagare om de var registrerade som sådana i centrala skatteregistret. Syftet med denna modell var att dela upp den totala variationen i utfallet i två delar; en del tillhörande branschnivån och en del tillhörande den individuella nivån. Denna modell svarar på frågan hur stor betydelse branschen har för individens benägenhet att vara egenföretagare. I modell A2 inkluderade vi individens ålder i modellen för att studera om våra resultat kan härledas till branscheffekter och inte bara är en produkt av olika åldersstrukturer i olika branscher.

För att studera branschens betydelse för individer från olika etniska grupper (födelseländer) har vi också använt oss av logistisk flernivåanalys på alla individer mellan 25 och 64 år. I modell B1, som svarar på frågan om bransch är av varierande betydelse för individer från olika födelseländer, inkluderade vi individens födelseland i modellen. Modell B1 är alltså en utvidgning av modell A1. Födelseland inkluderades som en kategorisk variabel i modellen (43 kategorier motsvarande de 43 länder med flest antal invandrare i Sverige) med Sverige som referens. Därefter lät vi betydelsen av födelseland variera för olika branscher (genom användandet av en så kallad *random slope*-modell). Detta innebar att vi kunde studera om variationen som kan tillskrivas bransch var olika för individer från olika födelseländer. I resultaten redovisar vi endast de länder där den modellerade *random slope* är statistiskt signifikant ($p < 0.05$). Övriga länder går inte att statistiskt särskilja från Sverige. I modell B2 inkluderade vi även ålder på individerna i modellen. På individnivån var även här utfallet i vår analys en dikotom variabel som definierade om individen var egenföretagare eller ej. Eftersom män och kvinnor inte nödvändigtvis interagerar med varandra gjorde vi analyserna separat för män och kvinnor. Alla analyser gjordes i datorprogrammet MLwiN (Rasbash m fl 2003).

Flernivåanalysen ger oss möjligheten att studera variationen i benägenheten att vara egenföretagare inom varje bransch i förhållande till variationen i benä-

genheten att vara egenföretagare mellan branscher. Viktigt att notera är att om variationen inom branschen är stor i förhållande till variationen mellan branscher, påverkar branschen benägenheten att vara egenföretagare endast i liten utsträckning. Analysen görs genom att dela upp den totala variansen som kan tillskrivas olika nivåer (individnivå/bransch) för benägenheten att vara egenföretagare. För att dela upp den totala variansen på de olika nivåerna i materialet använde vi så kallad *Intra Class Correlation* (ICC), vilken tolkas som andelen av den totala variationen i egenföretagande som kan hänföras till bransch. En stor ICC innebär att bransch är viktig för att förklara den individuella benägenheten för egenföretagande. Benägenheten att vara egenföretagare antas bero på en latent variabel med logistisk fördelning med en varians lika med $3,29$ ($\pi^2/3$). Denna latent variabel kan tolkas som att varje individ har en benägenhet att vara egenföretagare men endast personer vars benägenhet överskrider en viss gräns kommer att förverkliga sin benägenhet. Variansen för denna variabel används för att räkna ut den totala variansen (genom *the latent variable method*, Snijders & Bokser 1999). I modellen beräknades ICC enligt följande formel:

$$\text{Varians}_{\text{bransch}} / (\text{Varians}_{\text{individ}} + \text{Varians}_{\text{bransch}})$$

ICC-värden nära 1 (100 procent) visar att all variation är mellan branscher medan värden nära 0 (0 procent) tyder på en enhetlig benägenhet för egenföretagande bland branscher (inom varje bransch är andelen egenföretagare lika stor).

Ur ett politiskt perspektiv är det av stor vikt att kvantifiera betydelsen bransch. Till exempel kan en studie visa en låg benägenhet för egenföretagande för personer i en specifik bransch. En intervention riktad mot individer i denna bransch kan vara både ineffektiv och orättvis om variansen (skillnaderna) mellan olika branscher är liten i förhållande till den totala variansen i utfallet (liten ICC). Flernivåanalyser har i stor utsträckning använts inom olika forskningsområden och dessa studier har för det mesta visat att skillnader mellan individer är mycket viktigare än skillnader mellan grupper (Goldstein m fl 2002).

Deskriptiv analys av branscher med stor andel egenföretagare

I den andra delen av studien försöker vi med deskriptiv statistik beskriva spridningen av egenföretagare i olika branscher.

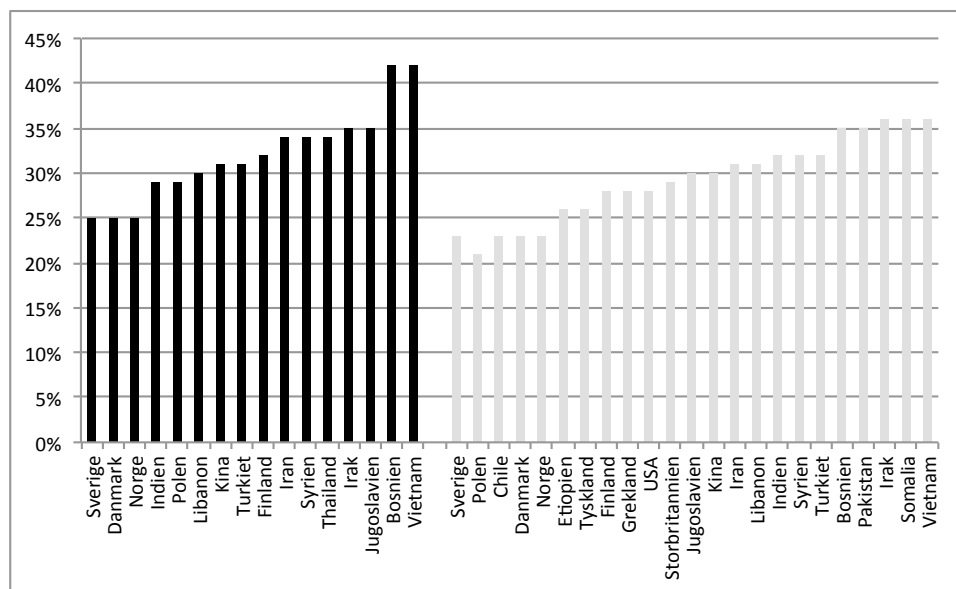
För att få en överblick över materialet införde vi ett antal kriterier. I det första steget beräknades det totala antalet egenföretagare för varje enskilt födelseland. Därefter beräknade vi andelen egenföretagare (av det totala antalet) som var registrerad inom varje bransch för varje födelseland (till exempel av alla egenföretagare från Afghanistan [265 män] var 87 stycken [33 procent] registrerade inom

taxibranschen). Vi exkluderade alla branscher där inget födelse-land hade mer än en procent av totala antalet egenföretagare samt de branscher där inget födelse-land hade fler än tio registrerade egenföretagare. Efter det första steget fanns 55 branscher för män och 30 för kvinnor kvar. I det andra steget beräknade vi för varje födelse-land hur stor andel som arbetade i varje specifik bransch (till exempel av alla män födda i Afghanistan [3 044] arbetade 205 inom taxibranschen). Vi exkluderade alla branscher där inget födelse-land hade mer än en procent som arbetade, vilket ledde till att 26 branscher fanns kvar att analysera för män och 21 branscher för kvinnor. Inom dessa branscher studerade vi endast de födelse-länder som uppfyllde ovanstående kriterier. För män fanns 19 procent av alla egenföretagare kvar efter ovan nämnda restriktioner (28 procent för individer födda utanför Sverige och 18 procent för individer födda i Sverige). Inkluderar vi individer födda i Sverige i alla 26 branscherna fångar vi totalt 32 procent av alla manliga egenföretagare i Sverige. För kvinnor fanns 24 procent av alla egenföretagare kvar efter ovan nämnda restriktioner (28 procent för individer födda utanför Sverige och 23 procent för individer födda i Sverige). Inkluderar vi individer födda i Sverige i alla 26 branscherna fångar vi totalt 36 procent av alla kvinnliga egenföretagare i Sverige.

Resultat

Resultat från flernivåanalysen visar att ICC var cirka 23 procent för män och 25 procent för kvinnor (modell A1); cirka en fjärdedel av den totala variansen i egenföretagande kan hänföras till branschnivån. Dessa resultat ändras inte när ålder inkluderas i modellen. Resultaten belyser att egenföretagare tenderar att klustra inom specifika branscher, vilket innebär att bransch är en viktig förklarande faktor för den enskildes benägenhet att bli egenföretagare.

Figur 1 visar resultat från modell B1 (vilken avslöjar branschens betydelse för individer från olika födelse-länder): nästan alla länder hade högre ICC än Sverige (modell B1). Av de tio länder med flest antal invandrare i Sverige har alla utom Norge, Danmark och Polen (män) högre ICC än Sverige. Kvinnor från Bosnien och Vietnam med 42 procent har högst ICC. Detta ska jämföras med en ICC på 25 procent för Sverige. För män gäller att Irak, Somalia och Vietnam har högst ICC med 36 procent. Detta kan jämföras med Sveriges 23 procent. Egenföretagare från andra födelse-länder än Sverige tenderar alltså att klustra i högre utsträckning än individer födda i Sverige, vilket innebär att egenföretagare födda i Sverige är representerade i en större andel branscher. Motsatt mönster kan sägas gälla för många utrikes födda företagare. Länder med hög ICC kan därmed antas ha egenföretagare i endast ett fåtal branscher men å andra sidan en dominerande andel av sina egenföretagare i dessa.

Figur 1. ICC för de tio länder med flest antal individer bosatta i Sverige, samt de länder som statistiskt signifikant avviker från ICC för Sverige (kvinnor till vänster, svart, och män till höger, grått).

I den andra delen av studien fokuserade vi på att beskriva hur många branscher egenföretagare finns representerade i samt vilka branscher det finns individer från många olika födelseländer. Av de 43 födelseländer som studeras var spridningen bland registrerade egenföretagare inom olika branscher stor för både män och kvinnor. För män var varje födelseland i genomsnitt registrerat i 414 olika branscher (från endast 58 branscher [Myanmar/Burma] till 760 branscher [Sverige]). För kvinnor var siffran 349 branscher (från endast 28 branscher [Myanmar/Burma] till 759 branscher [Sverige]).

För att få en överblick över materialet satte vi upp ett antal restriktioner (se metoddel). *Tabell 1* belyser att egenföretagare tenderar att koncentreras inom ett fåtal specifika branscher; 26 branscher för män och 21 branscher för kvinnor. Det totala antalet branscher i STATIV på SNI-nivå 5 är 760, således finns en stor andel av egenföretagare i endast cirka tre procent av dessa branscher. Gör man dessutom en restriktion på minst 1 000 egenföretagare i respektive bransch finns det endast nio branscher för män och tio för kvinnor. Beträffande branscher med en mångfald av egenföretagare från olika länder återstår efter en tillämplig restriktion på minst fem representerade länder endast tolv branscher för män och tio för kvinnor. Störst mångfald för män finns i branscherna restaurang, datakonsulter/säljare och taxi med 31, 19 respektive 17 länder representerade. Störst

mångfald för kvinnor finns i branscherna restaurang, städning och skola med 21, 19 respektive 17 länder representerade. Det är rimligt att anta att dessa branscher är de mest öppna för egenföretagande. Emellertid bör man observera att i alla 26 respektive 21 branscherna är svenskfödda egenföretagare betydligt fler än varje annat lands egenföretagare. I största kvinnobranchen, Grundskola och förskola, finns det 12 117 egenföretagare. Av dessa är 11 689 svenskfödda och närmaste land, Finland, kommer upp i 119 egenföretagare. I största mansbranchen, Bygg, finns det 16 151 egenföretagare. Av dessa är 15 416 svenskfödda och närmaste land, Polen, kommer upp i 296 egenföretagare.

Tabell 1. Deskriptiv statistik över branscher med hög andell/antal egenföretagare (EF) i Sverige under 2007

Bransch (SNI5-kod)	Antal EF*	Antal länder**	Antal EF (inkl Sverige)***
Kvinnor			
Restaurangverksamhet (55300)	1 835	21 (22)	4 968
Lokalvård (74701)	865	19 (20)	2 553
Grundskoleutbildning och förskoleklass (80102)	12 117	17 (17)	12 117
Specialiserad sluten somatisk sjukvård (85112)	11 109	15 (15)	11 109
Vård och omsorg i särskilda boendeformer för äldre (85311)	8 289	14 (14)	8 289
Öppna sociala insatser för äldre personer (85327)	5 254	14 (14)	5 254
Förskoleutbildning (80101)	5 915	12 (12)	5 915
Öppen hälso- och sjukvård, ej på sjukhus (85122)	5 566	12 (12)	5 566
Livsmedelshandel med brett sortiment (52112)	2 590	7 (7)	2 590
Utbildning vid universitet och högskolor (80301)	2 682	6 (6)	2 682
Hårvård (93021)	559	4 (5)	10 363
Kontorsservice och översättningsverksamhet (74830)	114	4 (5)	1 192
Konsultverksamhet avseende företagsorganisation (74140)	98	4 (5)	5 384
Tandvård (85130)	57	2 (3)	2 181
Studieförberedande gymnasial utbildning (80210)	2 325	1 (1)	2 325
Kroppsvård (93040)	115	1 (2)	3 197
Uthyrning av personal (74502)	17	1 (2)	1 084
Hotellverksamhet med restaurangrörelse (55111)	15	1 (2)	913
Vård i bostad för personer med funktionshinder (85312)	14	1 (2)	2 199
Öppna sociala insatser för personer med funktionshinder (85328)	13	1 (2)	1 844
Annan öppen hälso- och sjukvård, ej läkare (85144)	12	1 (2)	5 130
Antal egenföretagare	59 561		96 855
Totalt antal egenföretagare	249 524		249 524

Män			
Restaurangverksamhet (55300)	7 444	31 (32)	11 569
Annan konsultverksamhet avseende system/ programvara (72220)	12 465	19 (19)	12 465
Taxitrafik (60220)	2380	17 (18)	6 315
Bygg- och annan teknisk konsultverksamhet (74202)	13 671	12 (12)	13 671
Lokalvård (74701)	622	11 (12)	2 094
Uppförande av hus och andra byggnadsverk (45210)	16 151	10 (10)	16 151
Specialiserad sluten somatisk sjukvård (85112)	257	8 (9)	4 491
Vägtransport av gods (60240)	14 398	7 (7)	14 398
Livsmedelshandel med brett sortiment (52112)	872	7 (8)	3 214
Utbildning vid universitet och högskolor (80301)	114	6 (7)	3 882
Metallgoarbeten (28520)	5 657	5 (5)	5 657
Konsultverksamhet avseende företagsorganisation (74140)	230	5 (6)	10 062
Grundskoleutbildning och förskoleklass (80102)	4 376	4 (4)	4 376
Bilservice, ej specialiserad (50201)	92	3 (4)	5 428
Hårvård (93021)	243	2 (3)	1 198
Andra bygg- och anläggningsarbeten (45250)	197	2 (3)	4 255
Handel med personbilar (50102)	60	2 (3)	2 838
Öppen hälso- och sjukvård, ej på sjukhus (85122)	29	2 (3)	2 298
Einstallationer (45310)	8 429	1 (1)	8 429
Byggnadssnickeriarbeten (45420)	161	1 (2)	5 582
Värme- och sanitetsarbeten (45331)	107	1 (2)	4 841
Kontorsservice och översättningsverksamhet (74830)	79	1 (2)	625
Reparation av skodon och andra lädervaror (52710)	72	1 (2)	181
Tobakshandel (52260)	62	1 (2)	443
Linjebussverksamhet (60212)	22	1 (2)	1 272
Måleriarbeten (45441)	13	1 (2)	4 658
Antal egenföretagare	88 203		150 393
Totalt antal egenföretagare	467 251		467 251

*Antal egenföretagare registrerade i branschen efter ovan beskrivna restriktioner

**Antal födelseländer med individer registrerade i branschen efter ovan beskrivna restriktioner (siffran inom parentes indikerar om Sverige inkluderades bland födelseländerna som var representerade i branschen – om siffran inom parentes är samma som föregående siffra inkluderar Sverige bland födelseländerna)

***Antal egenföretagare i branschen då även svenskfödda individer räknas

Diskussion

Vi har utfört två kompletterande analyser för att försöka klargöra branschens roll för egenföretagande. Analyserna bekräftar de i artikeln uppställda tre hypoteserna: att bransch har stor generell betydelse för benägenheten att vara egenföretagare; att kvinnors och mäns egenföretagande i branscher uppvisar olikheter; att bransch har större betydelse för utrikes föddas än för inrikes föddas egenföretagande.

I den första analysen visade vi att branschen har stor betydelse för att förstå individens benägenhet att vara egenföretagare; men även att egenföretagare verkar klustra inom specifika branscher. Vi använde ICC för att studera om den största delen av variationen i egenföretagande finns mellan branscher eller inom branscher. Vi visade att ICC för bransch är 23 procent för män och 25 procent för kvinnor. Vi visade även att ICC varierar för individer från olika födelseländer och är – med ett undantag – högre för alla andra länder än för Sverige. Det innebär att utrikes födda egenföretagare har starkare klustring än svenskfödda egenföretagare. För att få en uppfattning om storleken på ICC kan man jämföra med en tidigare studie som beräknat ICC för etnicitet (födelseland). Där var resultaten åtta procent för män och tio procent för kvinnor (Ohlsson m fl 2011). I samma studie uppmättes ICC för geografisk plats (arbetsmarknadsområde) till fyra procent för såväl kvinnor som män. Storleken på ICC för bransch är alltså mer än dubbelt så hög för kvinnor och tredubbelt så hög för män beträffande etnicitet och mer än fem gånger så stark beträffande geografisk plats för både kvinnor och män. Branschen är alltså av stor betydelse för att förstå variationen i egenföretagande bland individer i den svenska befolkningen.

I den andra delen av studien visade vi att egenföretagare tenderar att koncentreras inom ett fåtal specifika branscher samt att få branscher har en stor mångfald (egenföretagare från många olika födelseländer). Resultaten från studien bör kunna vara vägledande för framtida policyinterventioner eller andra åtgärder ämnade att öka egenföretagandet.

Referenser

- Andersson L, Hammarstedt M (2011): "Invandrades egenföretagande – Trender, branscher, storlek och resultat". *Ekonomisk Debatt*, 39(2)31–39.
- Bates T (1995): "Self-employment entry across industry groups". *Journal of Business Venturing*, 10(2)143–156.
- Bergh A, Henrekson M (2012): *Varför går det bra för Sverige? Om sambanden mellan offentlig sektor, ekonomisk frihet och ekonomisk utveckling*. Stockholm: Fores.
- DiMaggio PJ & Powell W (1983): "The iron cage revisited: Institutional isomorphism and collective rationality in organizational fields". *American Sociological Review*, 48, 147–60.
- Fairlie RW, Meyer BD (1996): "Ethnic and racial self-employment differences and possible explanations". *The Journal of Human Resources*, 31(4)757–93.
- Goldstein H, Browne W, Rasbash J (2002): "Partitioning variation in generalised linear multilevel models". *Understanding Statistics*, 1, 223–232.
- Grant MR (2010): *Contemporary strategy analysis*. San Francisco: John Wiley & Sons.

- Henrekson M (2007): "Välfärdsstaten och entreprenörskapet". *IFN Policy Paper 16*. Stockholm: Institutet för Näringslivsforskning.
- Klinthäll M, Urban S (2010): "Kartläggning av företagande bland personer med utländsk bakgrund i Sverige." I: Lugnet C, Bosnjak V (red): *Möjligheternas marknad, En antologi om företagare med utländsk bakgrund* (s 107–130). Stockholm: Tillväxtverket.
- Ohlsson H, Broomé P, Bevelander P (2011): "Egenföretagande bland invandrare och svenskfödda i Sverige – en flernivåanalys". *Ekonomisk Debatt*, 39(8)37–52.
- Porter EM (2008): *On competition*. Updated and expanded edition. Boston: Harvard Business Review Book.
- Portes A & Stepick A (1994): *City on the edge: The transformation of Miami*. Berkeley and Los Angeles: University of California Press.
- Portes A & Shafer S (2006): "Revisiting the enclave hypothesis: Miami twenty-five years later". *CMD Working Paper 06-10*. New Jersey: Princeton University.
- Rasbash J, Steele F, Browne W (2003): *A users guide to MLwiN*. Version 2.0, documentation version 2.1e. London: University of London.
- Sanders JM & Nee V (1987): "Limits of ethnic solidarity in the enclave economy". *American Sociological Review*, 52(6)745–67.
- SCB (2004): http://www.sni2007.scb.se/_pdf/040115sniorteradeng.pdf. Hämtad 2012-04-20.
- Shane S (2008): *The illusions of entrepreneurship – The costly myths that entrepreneurs, investors and policy makers live by*. New Haven/London: Yale University Press.
- Snijders T & Bokser R (1999): *Multilevel analysis: An introduction to basic and advanced multilevel modeling*. Thousand Oaks, California: Sage Publications.
- Sundin E, Tillmar M, Renstig M (2010): *Varför ska kvinnor starta företag inom vård och omsorg?* Stockholm: Tillväxtverket.
- Waldinger R (1996): *Still the promised city? New immigrants and African-Americans in post-industrial New York*. Cambridge, MA: Harvard University Press.